

Ragnar S. Grude (67)

Løverveien 48 - Oslo 6

El. 273182

Om skriving av A.T. bokav

AT

105755

Oslo, den 25.1.1983

Herr

oberstløytnant A.Olstad,

Gehr. Munthes gt. 43,

2300 HAMAR.Børdsdatter

Takk for hyggelig telefonsamtale forleden kveld. Det var forresten sundag kveld ... Sånt å si skjønt jeg likesom hjertet opp i livet før jeg bestemte meg for å prøve en kontakt. Etter å ha lest Olstad's mange ganske hvasse artikler i Aftenposten, var jeg vel ikke helt sikker på å treffe "herren hjemme" med mitt ærend, som gikk ut på å snakke A.T.

For en tid siden noterte jeg A.O. på blokken, som det heter. Jeg mente vi nok hadde hatt en kartere samtid i "samme stat", men husker ikke hvor lenge etter tiden på Gausdal. I allefall er det lenge siden nå. Og det er nok N.R.O. jeg husker fra 1940-tiden bl.a. I en tid gjorde jeg tjeneste på Hamar, før jeg kom inn i skoleverket, hvor Mysen var første holdeplass. Derfra gikk turen til Elverum og tilsist Landbrukskolen på Sønsterud i Åsnes, hvor jeg var Intendant, og igrunnen gode, beskyttede år selvom det også der var visse problemer for undertegne. Men, det var da ikke så mye om meg selv jeg skulle skrive. Dog: en slags introduksjon er jo å finne i slikt også. Såpass mye kan jeg vel si, at den, som fortalt forleden kveld, er nevø av den flyktede utenriksminister, har den bror i Sverige, en far hvis alt habengutvar beslaglagt fra de første krigsår, og selv ganske tidlig fikk en slags leksjon i "hva folkeskikk" er, ved å bli sendt med på en Tysklandstur, hvor koncentrationsleger Dachau var ett av stedene spesielt jeg skulle innom. Fortentlig var jeg vel den eneste befalingsmann i A.T. som hadde sett pigtråden m.v. fra innsiden. Heldigvis var oppholdet ikke av så stor/lang varighet, og jeg "fikk en avtale" for min framtid fastlagt der ... Mitt liv - min livsførsel - etter denne turen ble en balansegang i tre år, med all verdens mistenkshet rettet mot meg. Og denne fulgte meg inn i "oppgjørstida" på en slik måte, at jeg i ettertid faktisk har blitt det jeg ikke var, og har på et vis sluttet meg til "pariaen", hvor jeg jobber med former for all mulig rehabilitering for skikkelige NS-folk, de ørlige og oppriktige, som ikke gikk på akkord med okkupasjonsmakten. Jeg har funnet fram til en mengde! I omtalte arbeide har bl.a. stortingsmann Erland Asdahl gjort et bra arbeide til nå, men, - det er selvsagt uhhyggelig langt igjen. Dessverre døde pater Hallvard Rieber-Mohn altfor tidlig. Han var ivrig med, og opptatt av saken. Jeg har sluttet meg til INO-gruppen, som sikkert ikke er ukjent for skribenten og offiseren Olstad (Institut for norsk okkupasjons historie) Og her kommer min interesse bl.a. for skrivningen av en A.T.-historie int. Tidligere har jeg ikke hatt tid. Mine siste 30 år har vært vist til frukt/grønnsaker engros-omsetning som grossist, dessuten til praktisk fruktproduksjon m.v. Men, er fortsatt: Bonde i byen, med sterke interesser i sektorene; jordbruk/skogbruk m.v. og landbrukspolitikk, hvor jeg i det rent generelle politiske synet "pandler", uten faste holdepunkter og tilknytninger, til Høyre og Senterpartiet. Var til for et par-tre år siden medlem av Sp, men gikk ut da Due "ertet" meg på seg. Likeså Landfall, Hedmark, i sine ensidige synsmåter på samvirket i jordbruket, og trakk sine formuleringer for sterkt inn Sp's partiprogram. Nå er man på vei til å moderere noe her, men ikke nok. Dessuten er jeg jo langtfra "gerilja-vennlig".... Kanskje jeg skal stoppe her, og komme til saken, som jo er: En skrivning av A.T.'s historie, i A.T.'s tid som obligatorisk

U.I. Ole Chr. Grimsnes (Blindern) har gitt sin tilsiutning, og har forsøkt å skaffe en samvilende sak om hovedfagsoppgave. Dette har ennå ikke lykkes. Personlig er jeg "redd" for å få en Dahl(Fredrik)-typet til å gjøre dette arbeidet. Er redd det ikke blir noe "liv" i framstillingen når en helt utenforstående skal "tørreskrive" en historie som nødvendigvis må bli skort, fordi hendellessesforløpet bare går over 4-5 år, og vel ikke byr på spenning, selvom denne var tilstede, fra først til sist mellom nordmenn og tyskerer. En voksen med erfari fra krigen, okupasjonen og hva denne kunne ha ført til, om ikke så mange gode og alige nordmenn hadde stått vakt om A.T. Jeg vil si fra øverst til nedest. "Avvikene" vil jeg ikke engang regne med, eller opp. De var for få. Når Arne Haraldstad støtter tanken om Anton Olstad som skriveren, ja, jeg lurer på om ikke han også var først frampå jeg så føler jeg å ha truffet spikeren på hodet. Før jeg ringte, var han frampå med: Ja en telefon! Og idag ringte han igjen om sitt oppdrag han har fått å beskrive Filipstadkatastrofen, Bergenskatastrofen og om evakueringen nordfra som han i stor grad ledet, med A.T.-mannskaper i stort antall som "tjenende" sånder. Har han ringt idag? Jeg fortalte om vår samtale. Han gledde veldig opp! La meg si det med det samme: Alle hans og mine effekter er vel forvarert på Hærmuseet, såvel fra det militære som A.T.-tiden. Oberstløytnant Solberg har tatt imot det, sammen med også andre effekter jeg har fått fatt i. Har kjørt veldig langt over 100 mil på sanking. Hærmuseet er veldig interessante i å få "hullet dytta igjen". Jeg blir springende i min fremstilling, og skal inn på stoffet for øvrig. Vi tilhører Fyrst beskriven den frivillige arbeidstjenesten fram til Axel Stang tok ifra ham ledelsen. Endelig stoff har han selv, noe finner han på U.B. og noe han han fått av meg. Om den "obligatoriske" er det ikke rettalite på U.B. av stoff. Nå har iden ob. i. ganske bra dekning, for virksomheten 1941-42-43 i sine bøker, 1944-er ikke i bokform noe baskrevet, dersom det ikke skulle finnes noe på U.B. eller i andre arkiver. Heller ikke for 1945... For tiden (sommeren) 1940 finnes det bra mye stoff om selve A.T. - utviklingen. Mye finnes også i A.T.-bladet. Men: - man må nok ("djupere" inn i materi for å finne hva som foregikk) på Visse plan: administrasjonssråd/okkupasjonskomiteen - sommeren 1940. Haraldstad har nok "in i huel" om dette, som burde sankes hos ham av en mann som Olstad, med ly på oppsluker gjørende, og over noen timer i såkalt "godt lag". Og snart kanskje. Vi er de fleste av oss, i avgangsklassen som jeg bruker å si. Haraldstad er 75, og vel det, med svækket syn, men med god hukommelse, og en aktiv fortelleregne når de retter ert tilstede. Folk han er på begge med, og tør og vil betra seg "anonymt" til. Han føler nok at han har et en viss grad komiskt skjebne i tilsitt. Han vil ikke ha "besudlet" sin rekortittel med den fortid i A.T. som noen kan misforstå. Han var jo ikke medlem av NS, og hadde det yel til tider vanskelig. Jeg har ikke hørt i telefonen at historieskrivning var fastlagt for sommeren, og neppe kunne endres på. Tja... er det så helt umulig å ta fat på litt? Om det er vilje til å hjelpe oss? Dette med Haraldstad er meget viktig å få ihop noe om! Han er den eneste som kan fortelle om avbetydning, fordi han var i de tre nevnte sakene leder, med stor L! Sammen med Arne Sunde, da offentrinsvis nordfra. Og har vel innblikk i alt fra Gausdaltiden, med lange lister over personell fra lengang. Det er vel hevet royer tvil, at en historikk over A.T. skrevet av en oberstløytnant - gir en fremstilling tynde. At en affiser binder sammen forsvarsmakten for nogenrett Krigens - med A.T. som en slags interimsheer, vernet av tildels en mangle norske offiserer så lenge som mulig, til dels helt til avviklingen, ser jeg som en fin sak. Vi kan takke dem mange offiserer for at vi fikk et A.T.-monster slik vi fikk det. Det er slik jeg ser det, for i ulåne litt fra Even Brattbakkens vokabular. Litt å betale med harav i jo, også, om ikke all verden! Jeg tenker jo på om det skulle være noe å hente hos det offentlige også. Så langt har ikke kommet. D.v.s. jeg. Dessverre: jeg er så godt som alene med oppgav. Nå står jeg til tjeneste med alt det jeg kan bidra med. Jeg er veldig spent på svarer: kan/kann ikke, vil/vil ikke... etc. etc.